

1-9

45 / 10 indexed M. Namate
 Morena oa pele fatung la Barotse.
 History of the Rotse People. 4 pp. 7/6. N° 14
 Psinahong kwa haeso, Barotseland. K34/10
 Morena oa bohoko-hoko oa pele ene ele
 Mosali. Lebitso la hae ene ele Mbuyamwambwa.
 Anyaloa ke monna, me a aha motse omoho-
 lo. Lebitso la motse oo ke Makono. Morena
 eo oa sesali hatsoe, kankako eugoe ona
 a tsoala Bawa bauang le linaka mo
 hlohong, eseng ke tsoauang le linaka
 tsa khomo, empa ele linaka tse peli tsa
 rama jela. Joale linaka tseo li ne li
 khaolwa ho beo hihlare moo li neug
 li ene teng. Ha isa bawa ba hae
 ba neug a ba ba tse pele bashoa bohle.
 Bopelong Mwanasihundwi le Mbuyamwambwa
 ba tsoala mafahla (Twin Babies) ele
 bashemane ba ba heli, Mabitso a bona
 ene ele Mboo ea hlahileug pele ea hlahi-
 leug mora ho ene e le Mwanambingi.
 Bashemanyana tso ba hola, hatsoe le
 bona ba ne bawo le linaka tsa khaolwa.
 Ha base ba holile ele banna-nyana.
 Mbuyamwambwa le monna oa hae
 Mwanasihundwi, ba a shoa.
 Joale Mboo le moena e Mwanambingi
 ba gala ho tsoenyana thata.

s (45)

K34/10

kabaka la setulo sa utat'a bona hore
 na ke mang eo e the bang eua morena.
 Batho bohle baue barata hore Mbo eo eleng
 eua ea hlabileng pele, ebe eua ruong a
 setulo sa borena. Mpa Mwanambingi ona
 a sarate hore Mbo aka ba morena, le batho
 babanyana bas ba neeng barata eua
 Mwanambingi baue ba emi nae.
 Katsatsi le leng ba vera hore ba thuntse metsu
 ea bona, emonyenyane are eo a bang ho nepa
 ka motsu oa hae ruc oa hlaba moo ho beibeng
 hore metsu ehlabe bang, ke eua eo e the
 bang morena. E mohlolo alumela taba eo,
 ha thuntsa pele emohlolo, iue a josa
 ha moras ha thuntsa emonyenyane eua
 a nepa pila. Mbo a hana le batho ba
 bangata hore Monnae ebe morena,
 ho thoha moo ba etsa khauq ea Lipoo.
 poe ea Mbo ene ele Lumbolorido le bitso la
 eona, ea Mwanambingi ene ele Skabanga.
 Emonyenyane are ho emohlolo poe ea hao
 ha eka janya eame ea ebolaea, ke vena
 o bang ho ba morena tulong sa utat'a rona,
 ha eba eame eka janya ea hao ke una

s (45)

III.

1/34/10

Poô ea Mbooi, ebitsoang Subnbolondo, eue eloa thata e le matla thata ho ne ho se poô mehleng eo eneng ekhona ho loa le eona trohle kaofela ene e lifenya ka ho loa le ka boholo. Joale Mwanambinyi ka hotsebisisa hore poô ea hae eke ke ea khona holwa le ea moholoa a ea ho batla ngaka, ngaka ha efilha ho eena, are ho ngaka. Ke tla etsa joang hore poô eaka etle ekhona ho loa hore efenye ea Nkhonne ebolae, ke tle ke be morena tulong sa utate? ~~Ha~~ ngaka eare ho eena ekette ke tla ba kanya hantle poô ea hao. Joale ngaka ea laola, haesens ho laola eare ho Mwanambinyi, o bolae poô eua ea hao o sihe nama tsa eona pila ine otlohele Marapo feela antse a hlomahane ohle ose ke oa roba le lengoo la ona. Joale otee linama oliapee le sehlae seo ke tlang ho ho fa sona. Me haele letlalo la evia ole bue pila otee marapo a hlomahaneug o abee mo letlalong la poô eoa. Joale Mwanambinyi a etsa joale ka ha a bolitsoe ke ngaka. A apaea linama ngaka ea tsela lihlae mo nameng eeo, ha nama ebulule a laela

s. (45)

IV.

K34/10

Joale ngaka ea tsaea hlare tse lingoe
 ea li kopanya le marapô ahlonahaneug
 a mo letlalong le la la poô, ngaka ea
 tsaea letlalô. Les ia lephutha pila le marapô
 kamoteng, joale ea tsaea "Mubisi wa muliana"
 Ke hore Modi oa sehlare' ea itaea holim'a letlalô
 leô, eaba ho tsoha poô ephelang emalla
 habolo. Eaba ngaka ere ho Mwanambinyi
 lebitso la poô eua a hao, ho tloha joale
 etla bitsoa "Nabiana" ke hore Eahlare.
 Katsatsi le lengoe' tsa kopana batho bohle
 ba phutha ha ho tlo hona poô e dang ho
 fengoa ke engoe. Batho bohle baue ba
 tšela hore Lumbolondo e tla bolaea Skabanga.
 Joale eitse ha li eo kopana liwa,
 Mwanambinyi a gala hoboka poô ea hae
 are: "Skabanga Uli wa kulwa, wa lwanga-
 na Lumbolondo bunda tu tamba kulie-
 engama" ke hore Skabanga ewa thata, ha
 eoa le Lumbolondo ka bosiu re tla ja nama.
 Ha mong a eona rano ha jetsa pokô eo,
 ea hlaba Lumbolondo ka naka tse peli
 ea ke ea ekonepela fatše ea ebolaea.
 Mboo ha aseno hobona poô ea hae, ebola-
 iloe ke ea mounae, akata le batho bohle

s. (45)

K34/10

5

Me a leleka Monnae mo motšeng
 ka hobona hore Monnae sebelisa
 Lihlare thata ota iolaea ka tsona.
 Mwanambingi atšaba aea aha Karolong
 engoe ea fatše la Barotse, joale Mbo eaba.
 Motše oo obitšang "Makono" Morenung
 oa pele fatšeng la heso, le joale oša nšō
 ole teng. Ke moo Morena emong le
 emong fatšeng la Barotse aisoang teng ho
 eo Morapella pele aeso ho beo Morena,
 ke Motše ohlompelhang thata hofeta Metse eohle
 ea Borena. Moses Lamate

Moringoskop School
 P. O. Hermanusdoorns
 Via Nylstroom

S/45 (Nyambe (Traditions) Molimo le motho. I. 6
K34/10

Tsimolohong koana haeso Batho ba baholo-holo bare. Molimo ono o ahile lefatseng. Barotse baanc bare (Nyambe) ke hore molimo. Hathoe motsi oa Nyambe lebitso la ona e ne ele "Litooma". Barotse ba ne bare (Litooma Mundi wa Nyambe) ke hore "Litooma the Village of God", in Old Barotse language. Nyambe ona a phela lefatseng le Kamunu, ke hore motho. Joale Kamunu ona a ahile mabapi le molimo. Molimo ono ona le motsi oa ona le eena motho ona a na le motsi oa hae. Nyambe ona atle motseng oa Kamunu ho tla mo etela, le eena Kamunu ona atle a ee motseng oa Nyambe ho ea mo etela. Katsatsi le lengoe Kamunu a ea ho etela Nyambe motseng oa hae, afumana Nyambe a betla (Mokeke oa kota) which means a "wooden dish". Kamunu le eena ha aboela motseng oa hae, a fihla abetla Mohopo oa lehong o joalo. Joale ka nako engoe Nyambe ha a fihla motseng oa Kamunu, afumana hore Mohopo o betloeng ke Kamunu, ontse otivana le oa hae Katsatsi le lengoe hape Kamunu a ea motseng oa Nyambe

Nyambe le Kamunu.

(Continued)

34/10

a fihlela Nyambe a etsa setilo, le eena
 Kamunu ha a fihla motseung oa hae abetsa
 setilo se joalo. Ha etshala joalo sengoe le
 sengoe seo Nyambe a se etsang Kamunu
 le eena ona a se etsa. Joale nako engoe
 Nyambe a bona hare motho obohlale
 orata ho etsa, sengoe le sengoe seo molimo
 o se etsang. Katseti le lengoe khomo ea
 Kamunu ea sua, Kamunu a tloha a ea
 ho Nyambe ho ea tsebisa ha khomo
 ea Kamunu e sule Kamunu ha a fihla
 ho Nyambe, are morona: khomo eaka e
 sule. Nyambe are ho eena: Ho lokile le nna
 litho tsa ka li sinyeha joalo. Eaba
 Kamunu ha a tloha abona khomo
 ea hae esuleng motseung oa Nyambe
 entse ephela, anakala thata. Kamunu
 a baella hae, Ha etshala joalo sengoe.
 le sengoe seo Kamunu ase ruiteng
 ha se shoa, ha a tloha ho ea tsebisa
 Nyambe ona a se fihlela se le teng koo
 motseung oa Nyambe sephela. Joale eena
 Nyambe ona are ho Kamunu, ho lokile
 le hlo tsa ka li sinyeha le hofela joalo.
 Ka tsatsi le lengoe Kamunu abotsa Nyambe

Nyambe le Kamunu.

(Continued) K34/10

45

are. ke ka baka laing ha hlo tsame li esha
koa hona. me ha ke tla moteng oa hao ho
tla ho tsebisa ke fihlala li le teng lintse
li phela? Nyambe are ke a fetole Kamunu sepe.
Ho tloha tsating leo, nyambe anahana ees
potso ea Kamunu. Nyambe are kapelong ea
hae, ke tsoanetse ka tloha lefateng ka ea
leholimong ke tlohele Kamunu mona lefateng
hore ke khathane le Kamunu, kahore eena
orata hore atsoane le nna ka bohale.
Joale nyambe aona Kangomba Zona-khola ea
hae ho ea bita (Malungwana) means a small bird
called Linet. Ha Malungwana a fihla ho Nyambe,
Nyambe are ho eena: Malungwana laola, ke rata
ho tloha lefateng ke ea leholimong, joale ke
tsoanetse ka tsamaca ka eng? Eaba hanyane
ebitsoang Malungwana ea laola, eare ho Nyambe:
Morena tela ea hao etoveroe ke "Liuyi" means
"Spider" Nyambe are Se goko setla etsa
joang tela ea ka? Malungwana are: Se goko
se tla etsa Boubo bo botelle bo tsoang ineleng
oa sona, bo tla tloha lefateng ho ea
fihlala leholimong, me oena morena nyambe
olla tsamaca fa nolima boebi boo ho ea
fihlala leholimong. Kanelo: Morena Nyambe

Nyambe and Kamunuu (Continued)

(45)

K34/10

a lumela se se bolobong ke Malungwana
 Molaoli oa Litaola, joale
 ha romeloa ho ea bita sehoko. Sehoko
 ha se fihla Morena Nyambe are ho sona
 etsa tsela eaka ke ea leholimong, hake
 sa rata ho aha defateng le Kamunuu.
 Eaba sehoko sa etsa boubi ba sona, bo
 bo telele ho tloha defateng ho ea tsema
 leholimong, joale Nyambe apalana
 ho hino ha boubi boo atamaea a ea
 leholimong. Ho tloha Mohlang oo Mohino
 oa Khachana le motho ho lula nae, ho
 fihlela kajeno.

Moses Kamate

Morongsop School

P.O. Hermanusdoorn,

Via Nylstroom,

end s 45